

KAIŠIADORIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

**KAIŠIADORIŲ RAJONO MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ
SVEIKATOS IR GYVENSENOS TYRIMO 2016 METŲ
APŽVALGA**

2016 m

Tyrimo medžiaga ir metodai

2016 metų pavasarį Kaišiadorių rajono savivaldybėje buvo vykdomas mokinių gyvenimo tyrimas. Naudojant bendrą metodiką, šis periodinis tyrimas atliekamas siekiant atskleisti esamą vaikų gyvenimo situaciją Lietuvoje ir atskirose savivaldybėse. Gyvenimo tyrimas savivaldybėje vykdomas Kaišiadorių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, koordinuojant Higienos institutui. Apklauso metu mokiniai buvo klausiami apie mitybą, fizinį aktyvumą, tabako, alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimą, patyčias, asmens higieną, traumas, saugumą kelyje. Šių rodiklių stebėjimas leidžia įvertinti šalyje ir atskiruose jos regionuose vykstančių permainų reikšmę mokinių sveikatai ir gyvenimui, mokliškai pagrįsti sveikatos stiprinimo strategines kryptis.

2015 - 2016 mokslo metais Kaišiadorių rajone mokėsi 3789 mokinių. Šiame tyrime dalyvavo 11 bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose buvo apklausti 540 penktų, septintų ir devintų klasių mokiniai.

Pagrindinis šio tyrimo apžvalgos tikslas - įvertinti Kaišiadorių rajono mokyklų 11, 13 ir 15 metų amžiaus (5, 7 ir 9 klasių) mokinių savijautą ir pagrindinius gyvenimo rodiklius, bei palyginti juos su 2014 metų duomenimis ir įvertinti pastarųjų metų pokyčius. Atliekant apžvalgą buvo remtasi ir 2014 metais atlikto HBSC tyrimo duomenimis.

1 lentelė. Tiriamojo kontingento demografinės ir Socialinės-ekonominės charakteristikos

	Kaišiadorių rajonas	
	n	proc.
Lytis: berniukai mergaitės	272	51,7 48,3
Klasė: penkta septinta devinta		221 165 143
Gyvenamoji vieta: viensėdis kaimas miestelis miestas didmiestis		22 216 190 95 3
Šeima: gyvena su abiem tėvais gyvena su vienu iš tėvų kita*	138	361 26,1 29
Kišenpinigiai: kasdien 4-6 kartus per savaitę 2-3 kartus per savaitę kartą per savaitę kartą per mėnesį rečiau nei kartą per mėnesį niekada		57,2 14,7 12,1 9,4 3,2 2,1 1,3
Šeimos automobilis: neturi turi vieną turi du ar daugiau		14,9 39,0 46,3
Tėvų darbas** Mama: taip ne nežinau mamos neturiu Tėvas: taip ne nežinau tėvo neturiu	441	84,2 12,4 1,9 1,5 82,6 7,1 5,2 5,2

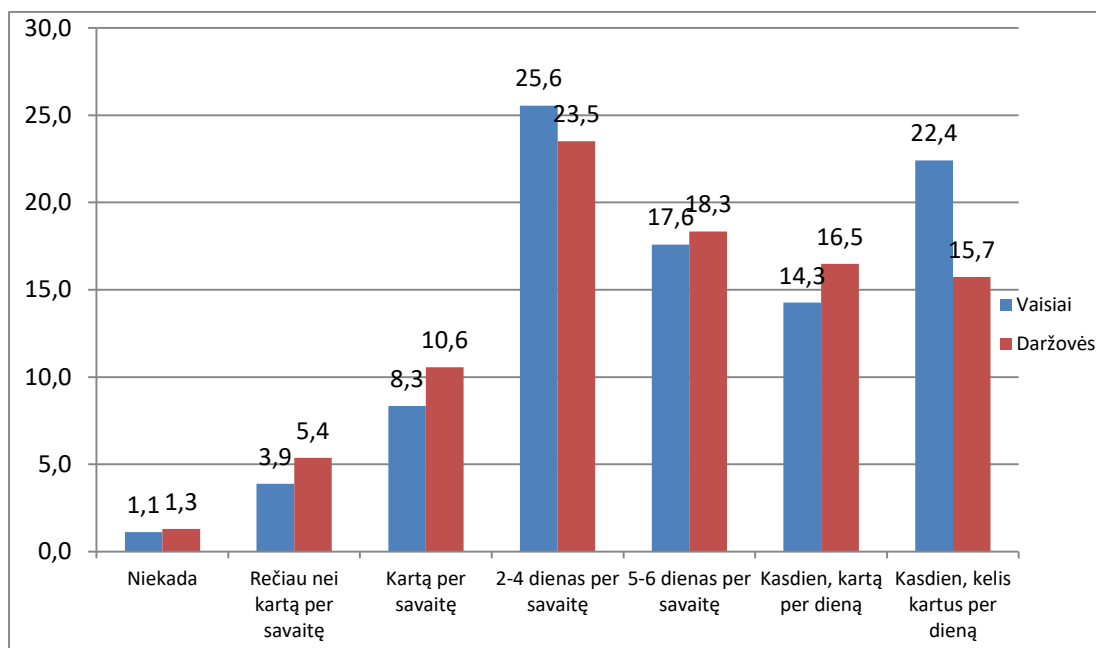
* Nurodė, kad gyvena su seneliais, giminaičiais, globėjais.

**Nustatyta atsakius į klausimą "Ar tėvai turi darbus?"

Pastebėta, kad tyrime dalyvavo panašus abiejų lyčių respondentų skaičius. Vertinant pagal klases, mokinių skaičius kiek skyrėsi. Daugiausiai apklausoje dalyvavo penktų klasių mokiniai, mažiausiai - devintų. Taip pat žinoma, kad daugiausiai apklausoje dalyvavo kaime ir miestelyje gyvenančių respondentų, todėl reikia nepamiršti, kad rajone ištirtų mokinių grupė labiau reprezentuoja kaimo, nei miesto gyventojų populiaciją.

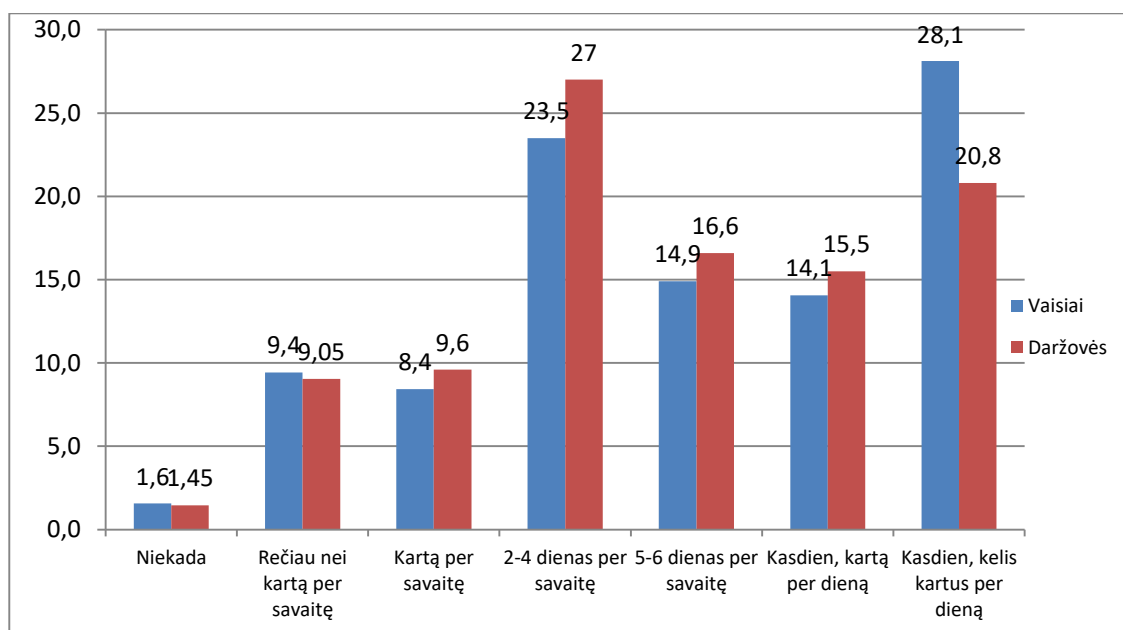
Mityba ir jos įpročiai

Analizuojant mokinių mitybą buvo vertinamas maisto produktų, tokių kaip vaisiai ir daržovės, vartojimo dažnis. Galimi atsakymai buvo: "niekada", "rečiau nei kartą per savaitę", "kartą per savaitę", "2-4 dienas per savaitę", "5-6 dienas per savaitę", "kasdien, kartą per dieną", "kasdien, kelis kartus per dieną".

1 pav. Kaišiadorių r. mokinių vaisių ir daržovių vartojimo dažnis, 2016 m. (proc.)

Išanalizavus apklausos duomenis paaiškėjo, kad ketvirtadalis visų apklaustųjų mokinių vaisius ir daržoves vartoja 2-4 kartus per savaitę (1 pav.). Džiugu, jod didžioji dalis mokinių vaisius ir daržoves vartoja kasdien. Vaisius kasdien valgo 36,7 proc., o daržoves 32,2 proc. mokinių.

2 pav. Kaišiadorių r. mokinių vaisių ir daržovių vartojimo dažnis, 2014 m. (proc.)

Lyginant Kaišiadorių r. mokinių vaisių ir daržovių suvartojimą 2014 metais ir 2016 metais, pastebėta, kad per šį laikotarpį vaisių ir daržovių vartojimo dažnis mokinių tarpe sumažėjo. Kasdien valgančių vaisius sumažėjo nuo 42,2 proc. iki 36,7 proc., o daržoves nuo 36,3 proc. iki 32,2 proc. (2 pav.).

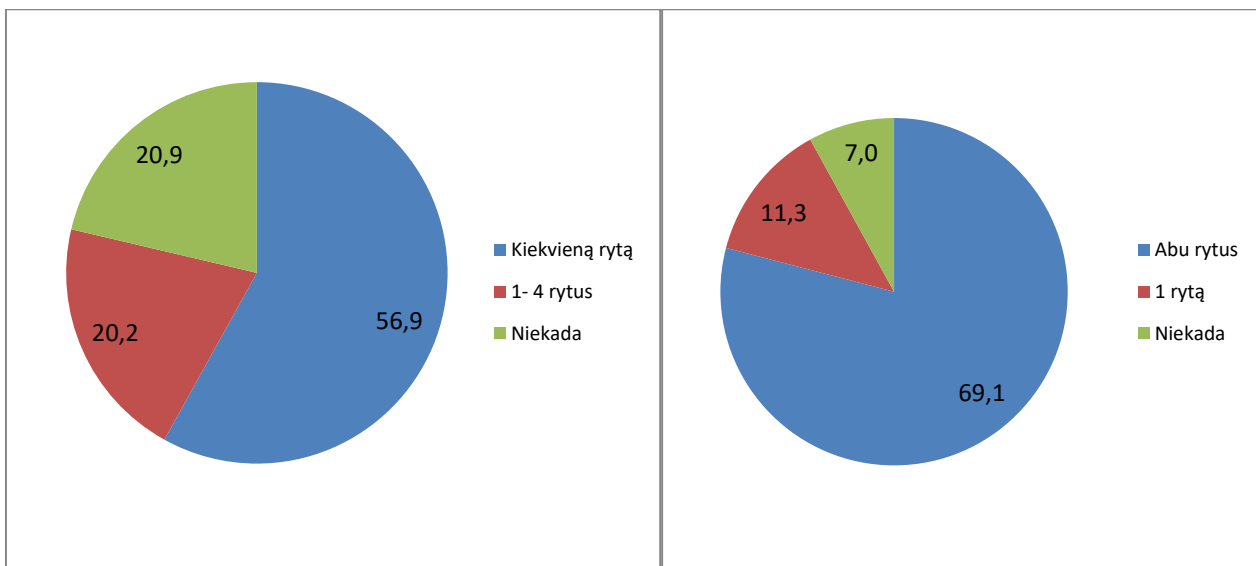
2 lentelė. Kaišiadorių r. mokinių atsakymų į klausimus, kaip dažnai jie valgo vaisius ir daržoves, skirstiniai, 2016 m. (proc.)

	Lytis	Niekada nevirtoja	Rečiau nei kartą per savaitę	Kartą per savaitę	2-4 dienas per savaitę	5-6 dienas per savaitę	Kasdien, kartą per dieną	Kasdien, kelis kartus per dieną
Vaisiai	Berniukai	1,1	4,0	10,7	29,4	14,7	12,1	15,8
	Mergaitės	0,8	3,1	5,1	21,3	21,3	17,3	29,5
Daržovės	Berniukai	1,5	7,4	12,5	25,4	17,3	9,9	11,8
	Mergaitės	0,4	3,1	8,7	21,7	19,3	21,7	22,4

Įvertinus apklaustų mokinių atsakymų skirstinius pastebėta, kad kasdien vaisius valgo beveik trečdalis (27,9 proc.) berniukų ir beveik pusė (46,8 proc.) mergaičių (2 lentelė). Tuo tarpu daržovių mokiniai kasdien valgo kiek mažiau nei vaisių - 21,7 proc. berniukų ir 44,1 proc. mergaičių.

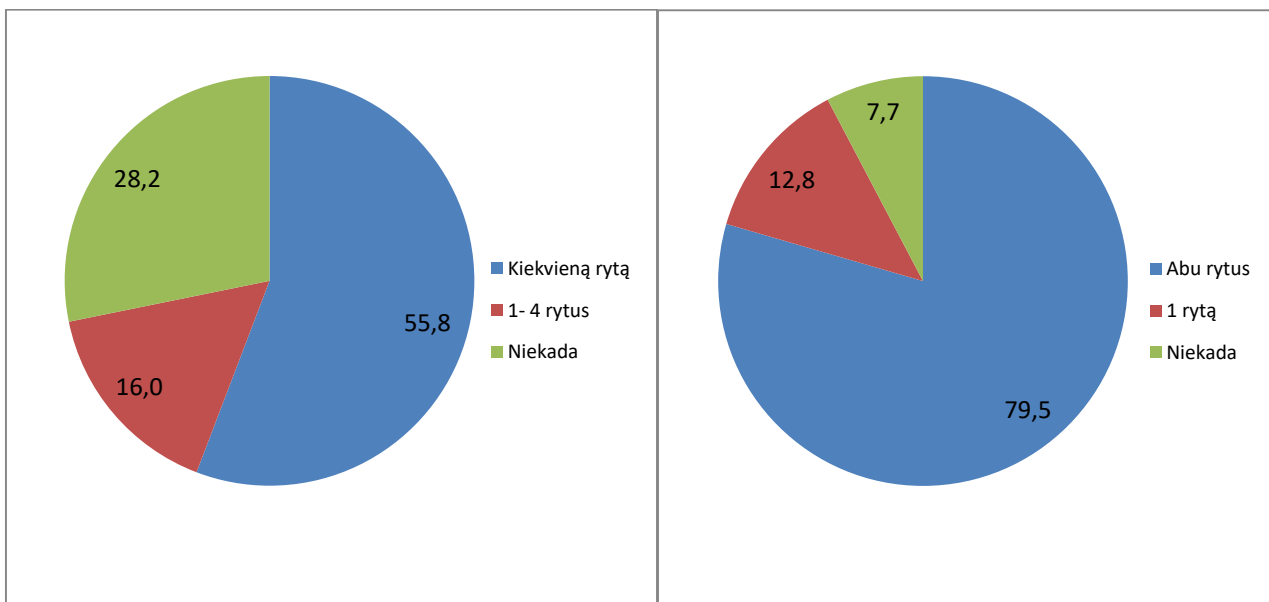
Lyginant šiuos duomenis su 2014 metų duomenimis galime teigti, kad vaisių ir daržovių vartojimas mokinių tarpe pakito. 2014 metais kasdien vaisius vartojančių berniukų buvo 33,4 proc., o mergaičių – 42,2 proc. Daržoves vartojančių, atitinkamai - 30,7 proc. berniukų ir 40,6 proc. Kaip matome per šį laikotarpį berniukai pradėjo daugiau vartoti daržovių, o mergaitės – daugiau vaisių.

Atlikus Kaišiadorių r. mokinių mitybos įpročių analizę taip pat paaiškėjo, kad jų mitybos įpročiai nėra itin tenkinantys: kiekvieną dieną pusryčiauja tik kiek daugiau nei pusė visų apklaustųjų mokinių - 56,9 proc. (3 pav.). Lyginant su pusryčiavimo dažnumu darbo dienomis, savaitgaliais Kaišiadorių r. mokiniai pusryčiauja dažniau, tačiau šis skirtumas nėra didelis. Abu savaitgalio rytus pusryčius valgo tik 69,1 proc. mokinių (4 pav.).

3 pav. Mokiūnių pusryčiavimo reguliarumas darbo dienomis, 2016 m. (proc.) **4 pav. Mokiūnių pusryčiavimo reguliarumas savaitgaliais, 2016 m. (proc.)**

Įvertinus gautus duomenis ir palyginus juos su praėjusių 2014 metų duomenimis pastebima, kad iki 2016 metų nežymiai padidėjo mokiūnių valgančių pusryčius darbo dienomis skaičius (5 pav.), tačiau sumažėjo mokiūnių valgančių pusryčius savaitgalio rytais (6 pav.).

5 pav. Mokiūnių pusryčiavimo reguliarumas darbo dienomis, 2014 m. **6 pav. Mokiūnių pusryčiavimo reguliarumas savaitgaliais, 2014 m.**

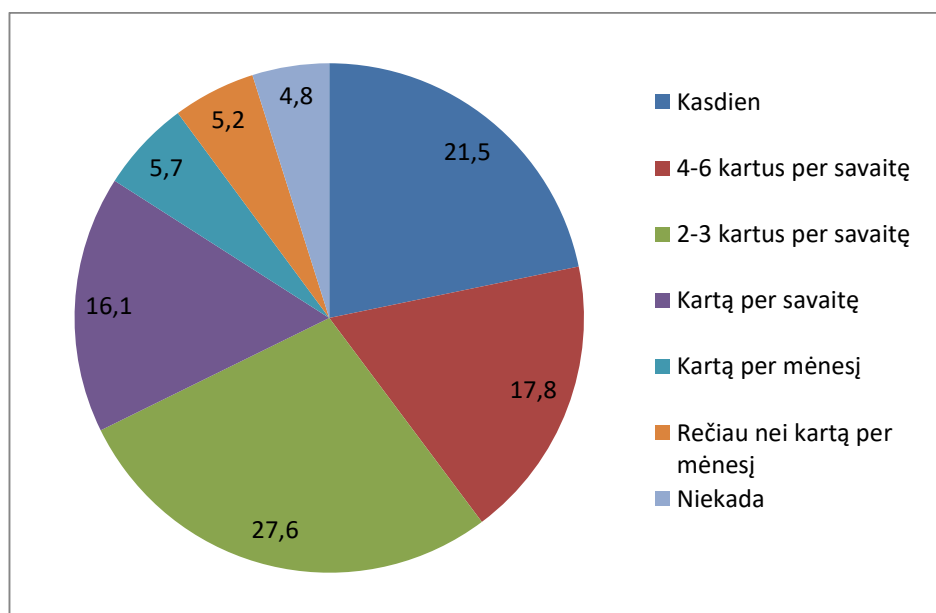
Fizinis aktyvumas

Apie mokinių sportinį aktyvumą buvo sprendžiama iš atsakymų į šiuos klausimus:

Ar dažnai ne pamokų metu, laisvalaikiu mankštiniesi ar sportuoji taip, kad suprakaituotum, padažnėtų kvėpavimas? Mokiniais buvo pateikti tokie galimi atsakymų variantai: a) kasdien; b) 4–6 kartus per savaitę; c) 2–3 kartus per savaitę; d) kartą per savaitę; e) kartą per mėnesį; f) rečiau nei kartą per mėnesį; g) niekada. Kiek valandų per savaitę ne pamokų metu mankštiniesi ar sportuoji taip, kad suprakaituotum, padažnėtų kvėpavimas? Galimi atsakymų variantai: a) nė vienos valandos per savaitę; b) apie pusę valandos per savaitę; c) apie vieną valandą per savaitę; d) apie 2–3 valandas per savaitę; e) apie 4–6 valandas per savaitę; f) 7 ir daugiau valandų per savaitę.

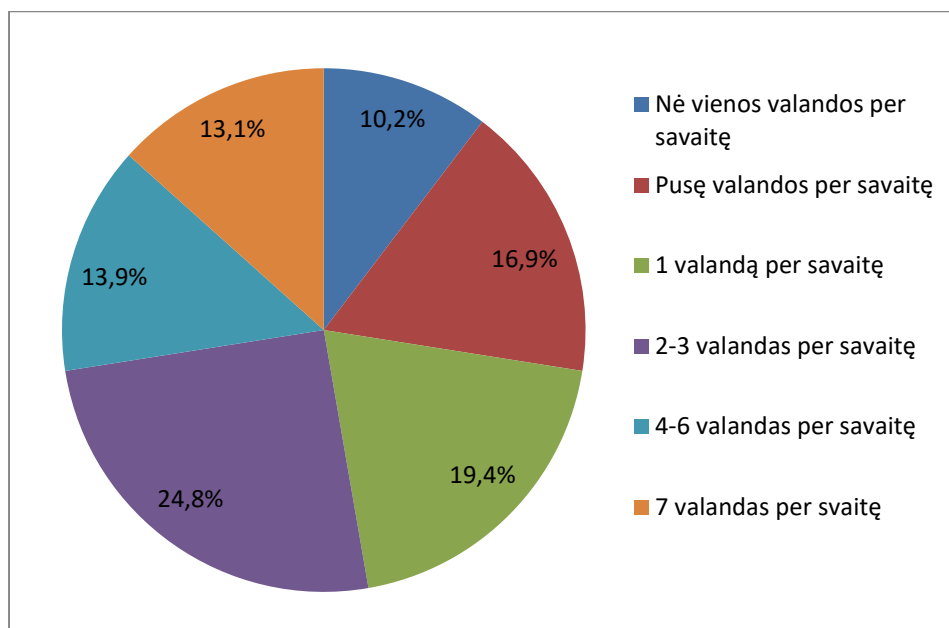
7

paveiksle pavaizduota kaip dažnai mokiniai sportuoja ar mankština laisvalaikiu taip, kad suprakaituotų ir padažnėtų jų kvėpavimas. Iš pateiktų rezultatų matyti, kad kas ketvirtas mokinys sportuoja ar mankština laisvalaikiu kasdien, o kas penktas mokinys – laisvalaikiu sportuoja 2–3 kartus per savaitę, o kas penktas mokinys – laisvalaikiu sportuoja kasdien. Daugiau nei kartą per savaitę fiziniam aktyvumui skiria 66,9 proc. mokinių. Deja, nemaža dalis mokinių fizinį aktyvumą laisvalaikiu renkasi tik kartą per mėnesį, arba išvis nesportuoja.

7 pav. Mokinių sportuojančių laisvalaikiu dalis (proc.), 2016 m.

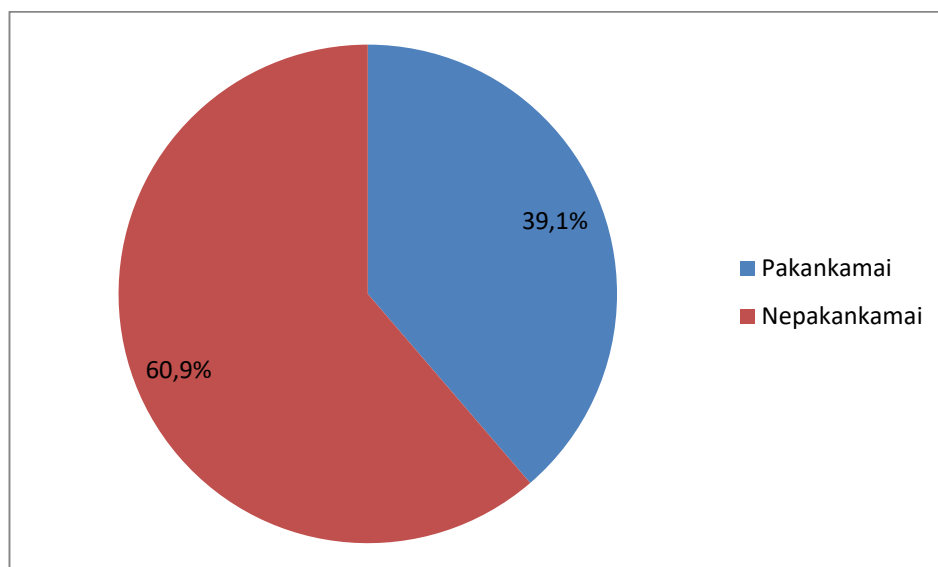
Paklaususi mokinių, kiek laiko per savaitę jie sportuoja laisvalaikiu, paaiškėjo, kad beveik kas penktas mokinys sportuoja 2–3 valandas per savaitę, ir beveik kas penktas mokinys – bent 1 valandą per savaitę (8 pav).

8 pav. Mokinių laikas skiriamas sportui ar mankštai (proc.), 2016 m.

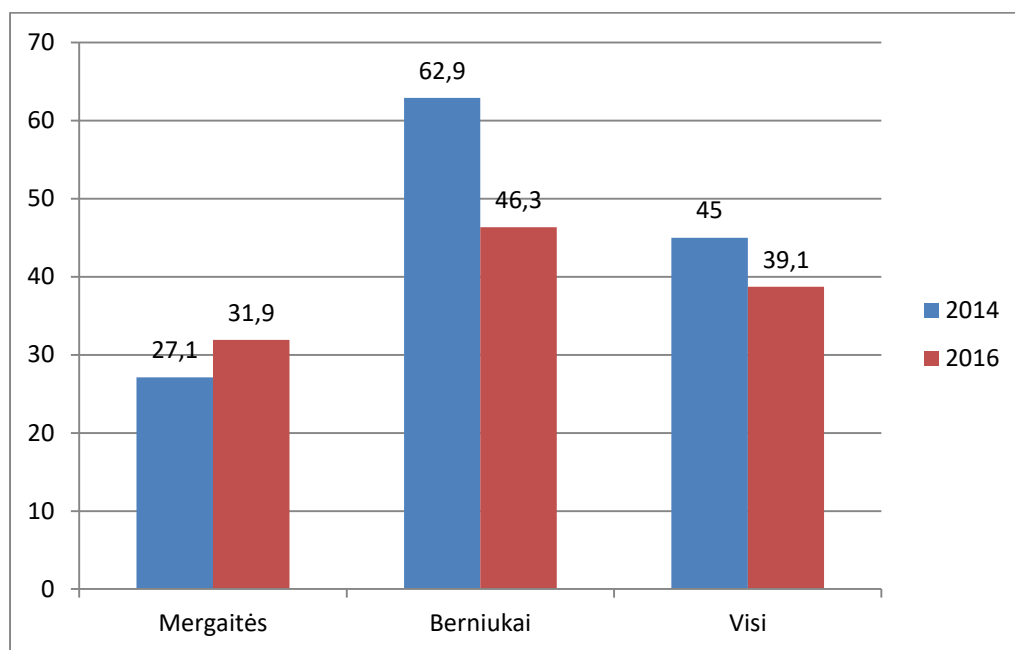
Atsakymai į klausimus apie sportą leido įvertinti, ar mokiniai pakankamai mankština ir sportuoja. Remdamiesi atsakymais į šiuos klausimus respondentai buvo suskirstyti į pakankamai ir nepakankamai sportuojančius. Pakankamai sportuojantys mokiniai buvo tie, kurie nurodė, kad laisvalaikiu mankština ir sportuoja kasdien arba 4–6 kartus per savaitę ne mažiau kaip 1 valandą per savaitę, arba 2–3 kartus per savaitę, tačiau ne mažiau 4–6 valandų per savaitę. Likusieji mokiniai buvo priskirti nepakankamai sportuojančių grupei.

Įvertinus gautus tyrimo rezultatus matome, kad Kaišiadorių rajono mokinių fizinis aktyvumas yra labai žemas (9 pav.). Pakankamai sportuojančių mokinių dalis siekia 39,1 proc., todėl galime teigti, kad tik kas trečias mokinys pakankamai sportuoja ir mankština.

9 pav. Pakankamai ir nepakankamai sportuojančių Kaišiadorių r. mokinių dalis (proc.)

Tyrimo metu taip pat buvo išsiaiškinta, kad berniukų polinkis laisvalaikiu sportuoti ar mankštintis yra didesnis nei rajono mergaičių (10 pav.). Tačiau nors ir Kaišiadorių rajono berniukai yra aktyvesni už mergaites, bet pakankamai sportuojančių berniukų procentas per pastaruosius kelis metus sumažėjo.

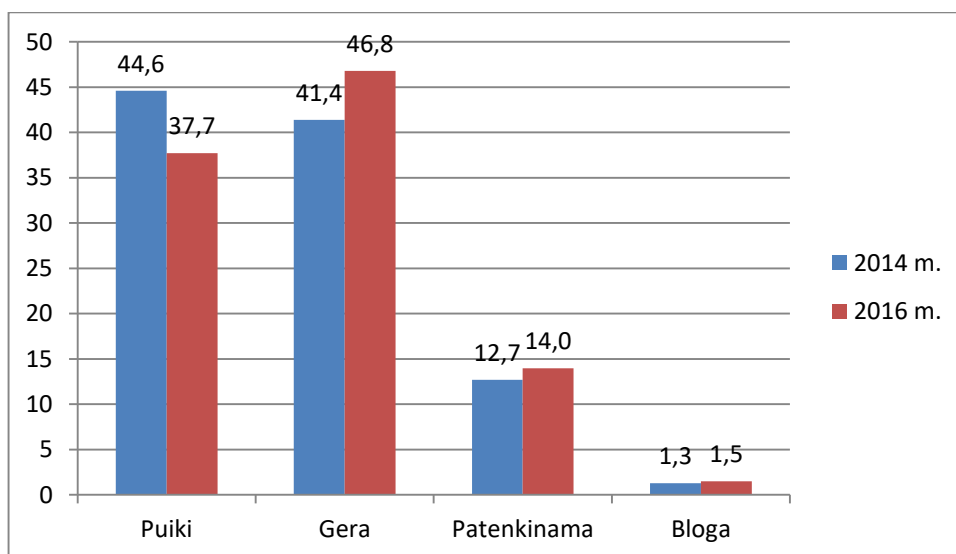
10 pav. Pakankamai sportuojančių berniukų ir mergaičių dalis Kaišiadorių r. (proc.).

Subjektyvus sveikatos vertinimas

Apklausoje metu, mokinių buvo prašoma apibūdinti savo sveikatą, vienu iš keturių variantų - "puiki", "gera", "patenkinama" ir "bloga". Daugiausia apklaustųjų Kaišiadorių raj. mokinių, savo sveikatą apibūdino kaip gerą - 46,8 proc. Kita dalis 37,7 proc. mokinių savo sveikatą apibūdino kaip puikią, o likusioji dalis mokinių, savo sveikatą įvertino prasčiau – 14,0 proc. patenkinamai ir 1,5 proc. blogai.

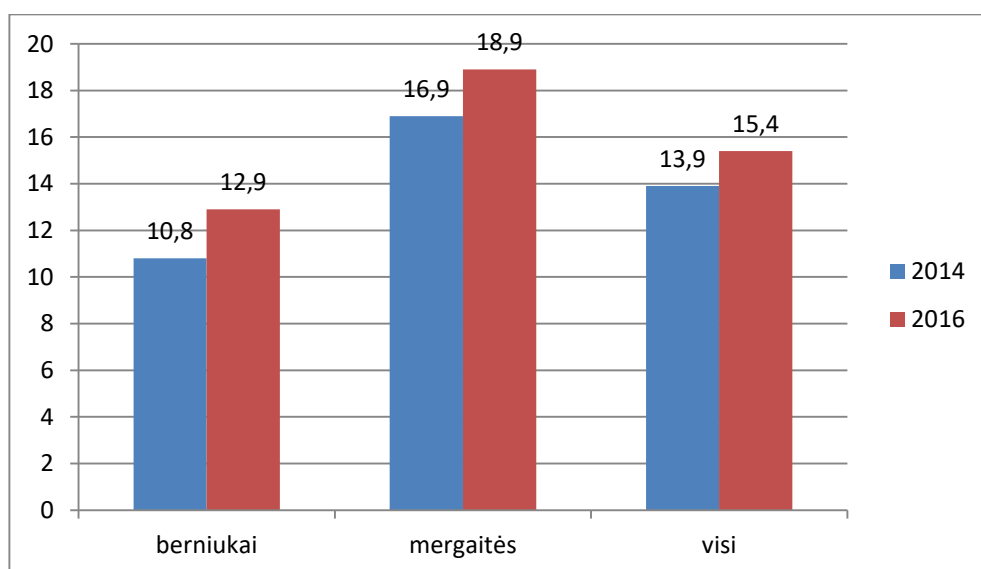
Tolesnėje analizėje pirmosios dvi ir likusios dvi atsakymų kategorijos buvo apjungtos ir pavadintos atitinkamai „gera sveikata“ ir „prasta sveikata“. Todėl remiantis tiriamųjų atsakymais, galima sakyti, kad Kaišiadorių r. 84,5 proc. savo sveikatą vertino "gera" ir 15,5 proc. – "prasta". Lyginant šiuos rezultatus su 2014 metų rezultatais pastebima, kad 2014 metais mokiniai savo sveikatą vertino kiek geriau. Tais metais 86,0 proc. Kaišiadorių r. mokinių savo sveikatą vertino "gera" ir 14,0 proc. mokinių – "prasta".

11 pav. matome kaip skyrėsi Kaišiadorių r. mokinių subjektyvus sveikatos vertinimas 2014 metais ir 2016 metais.

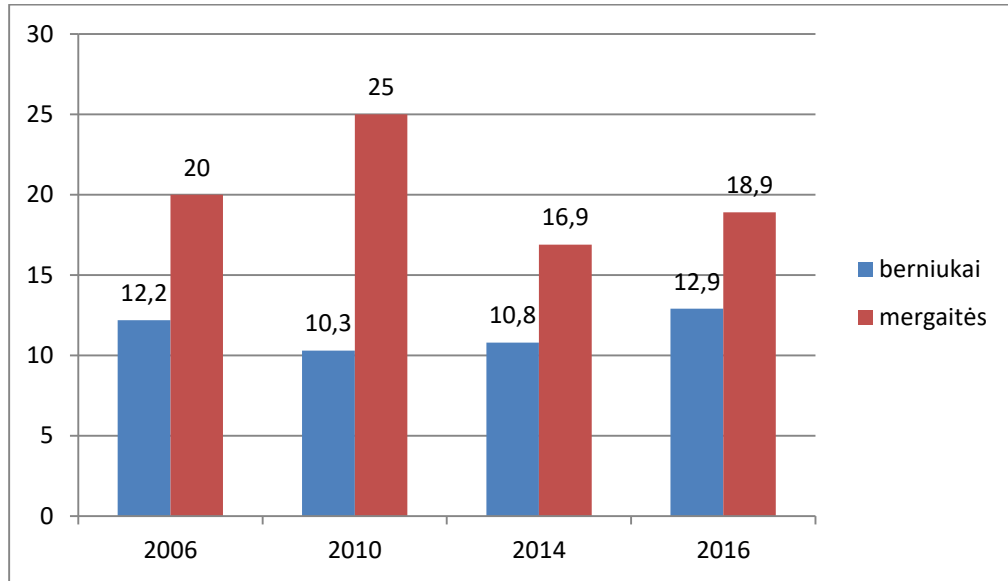
11 pav. Kaišiadorių r. mokinių sveikatos vertinimas 2014 metais ir 2016 metais (proc.)

Lyginant berniukų ir mergaičių atsakymus pastebėta, kad rajono berniukai savo sveikatą vertina geriau nei mergaitės: prastai savo sveikatą apibūdino 12,9 proc. berniukų ir 18,9 proc. mergaičių. Lyginant šių rodiklių duomenis su 2014 metų duomenimis matome, kad 2016 metais mokiniai savos sveikatą linkę vertinti prasčiau.

12 pav. Mokinių, kurie prastai vertino savo sveikatą dalis (proc.)

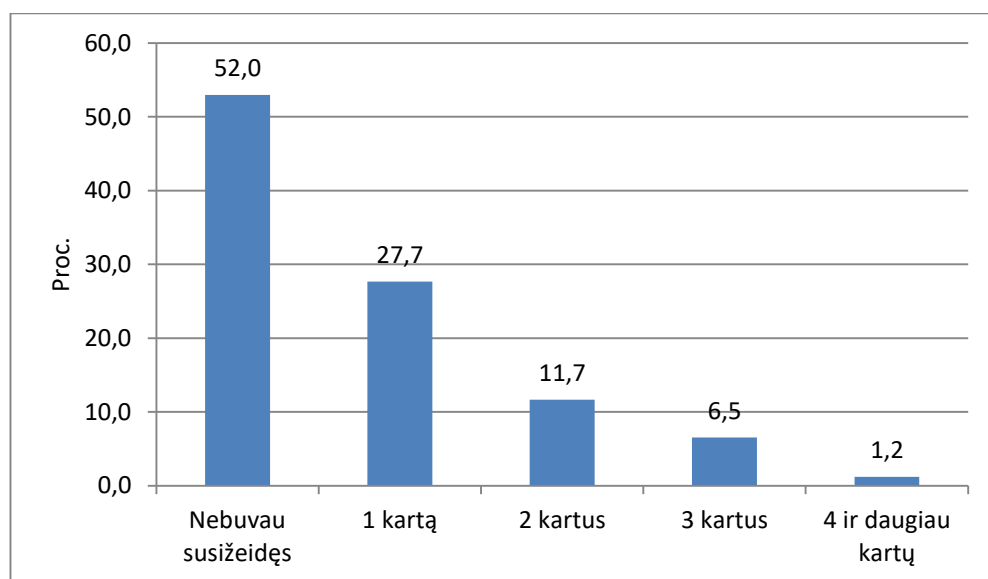
Vertinant kaip keitėsi mokinių subjektyvus sveikatos vertinimas per pastaruosius dešimt metų pastebima, kad prasčiausiai savo sveikatą Kaišiadorių r. mokiniai vertino 2010 metais (13 pav.). 2014 metais ir 2016 metais tiek berniukai, tiek mergaitės savos sveikatą vertino geriau.

13 pav. Mokiū, kurie prastai vertino savo sveikatą dalies pokyčiai 2006 - 2016 (proc.)

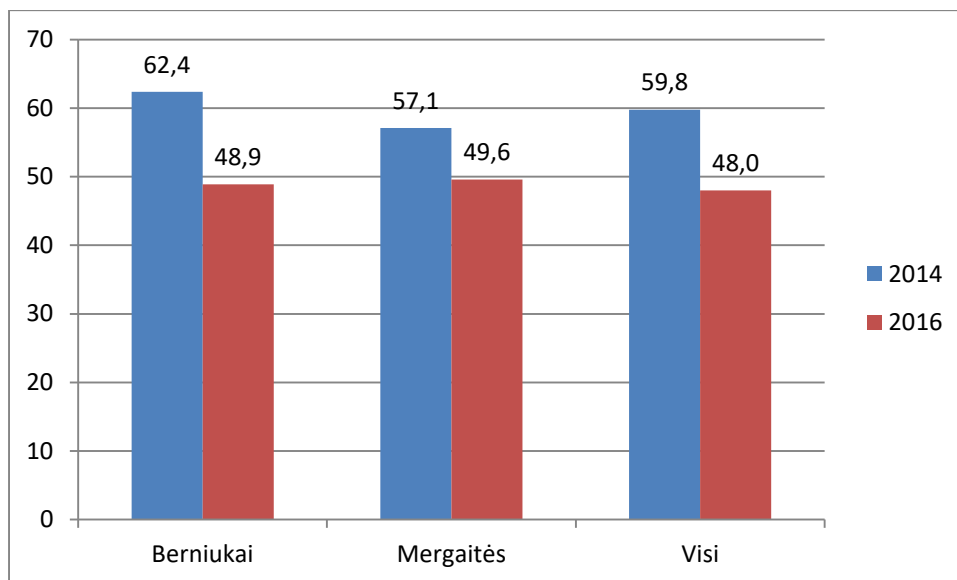
Patirtos traumos

Apklauso duomenys taip pat suteikia informacijos ir apie nelaimingų atsitikimų dažnumą rajone. Atliktos apklauso metu nustatyta, kad daugiau nei pusė savivaldybės mokiū per pastaruosius 12 mėnesių nebuvo susižeidę, o 1 kartą susižeidė kas ketvirtas mokinys (14 pav.). Lyginant su 2014 metų duomenimis, susižeidusiųjų mokiū procentas sumažėjo. 2014 metais traumas patyrė 59,8 proc., o 2016 metais - 47,1 proc. mokiū.

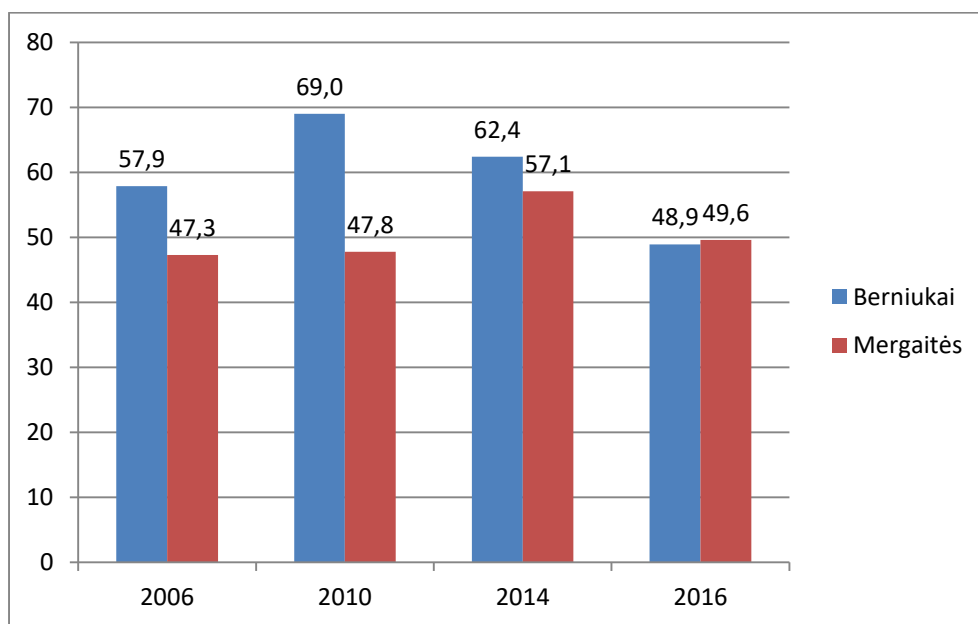
14 pav. Patirtos traumos, per paskutinius 12 mėnesių (proc.) 2016 m.

Lyginant patiriamų traumų ir nelaimingų atsitikimų paplitimą tarp tyrime dalyvavusių berniukų ir mergaičių reikšmingo skirtumo tarpabiejų lyčių mokinių nepastebima. Kaišiadorių r. šių mokinių dalis yra 48,9 proc. berniukų ir 49,6 proc. mergaičių (15 pav.).

15 pav. Mokinių, kurie per pastaruosius 12 mėn. patyrė traumų, dalis (proc.)

Šio tyrimo duomenis lyginant su ankstesnių metų (2014 m.) tyrimo duomenimis, matyti, kad traumas patiriančių mokinių skaičius Kaišiadorių rajone mažėja (15 pav.). 2014 metais susižeidusių ir nelaimingų atsitikimų patyrusių buvo 59,8 proc. visų mokinių, tuo tarpu 2016 metais – 48,0 proc. visų mokinių.

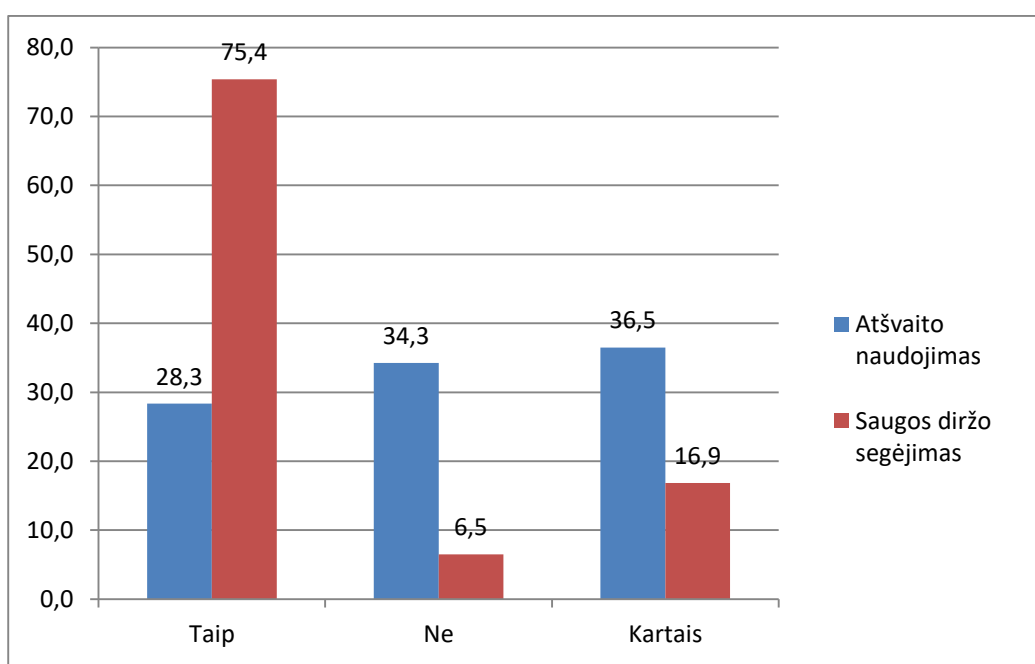

16 pav. Per pastaruosius 12 mėn. traumas patyrusių mokinių dalies pokyčiai 2006 – 2016 m. (proc.)

Vertinant kaip kito traumas patiriančių mokinių dalis per pastarąjį dešimtmetį matyti, kad ankstesniais metais nelaimingų atsitikimų ar traumas patyrusių mokinių skaičius buvo didesnis nei šiuo metu (16 pav.). Galime pastebėti, kad berniukų patiriančių traumas dalis palaipsniui mažėjo, o mergaičių iki 2016 metų turėjo polinkį didėti.

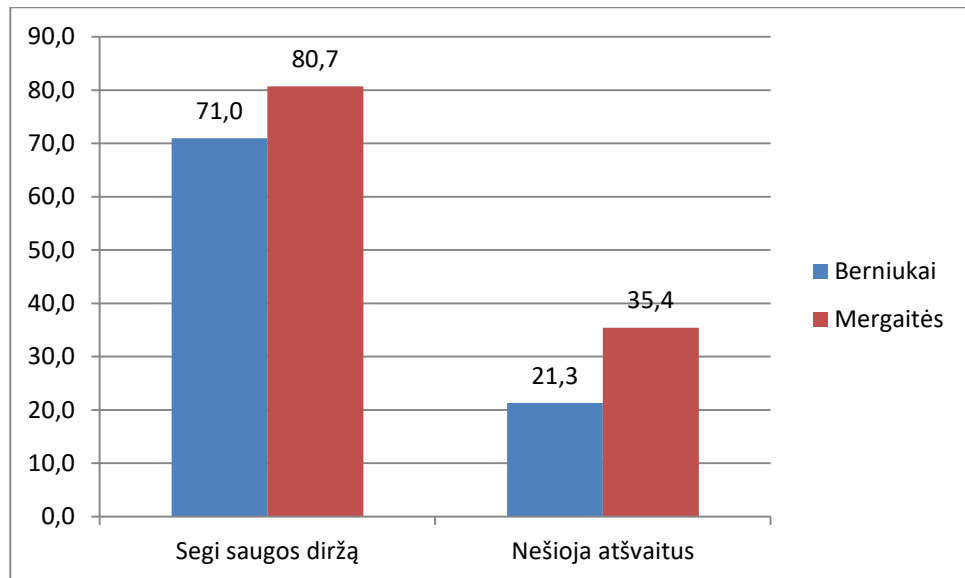
Saugumas kelyje

Tyrimo metu mokinių buvo klausiama ar būdami lauke tamsiu paros metu jie nešioja atšvaitus ir ar važiuodami automobiliu jie segi saugos diržus. Paaiškėjo, kad mokiniai abejingai naudoja atšvaitus - tik kas ketvirtas Kaišiadorių r. mokinys nešioja atšvaitą tamsiu paros metu (17 pav.). Važiuodami automobiliu saugos diržus segi tris kartus didesnė mokinių dalis, nei nešioja atšvaitus - 75,4 proc. mokinių.

17 pav. Kaišiadorių r. mokinių saugojimasis kelyje (proc.)

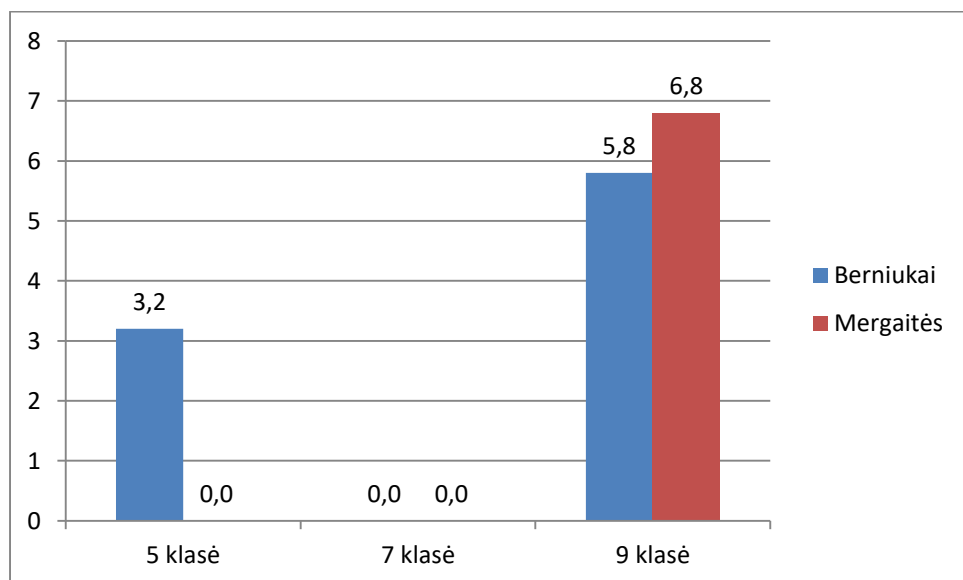
Lyginant tarpusavyje berniukų ir mergaičių dalį, seginčių saugos diržus ir nešiojančių atšvaitus, pastebėta, kad Kaišiadorių r. mergaitės savo saugumu kelyje rūpinasi labiau nei berniukai (18 pav.). Taip pat mergaitės sudaro kiek didesnę nei pusę visų seginčių saugos diržus ir nešiojančių atšvaitus mokinių dalį, atitinkamai 50,4 proc. ir 58,8 proc. Tuotarpubernikaisudaro 47,4 proc. visų mokinių, kurie segi saugos diržus važiuodami automobiliu, ir 37,9 proc. visų mokinių, kurie nešioja atšvaitus tamsiu paros metu.

18pav. Berniukų ir mergaičių besisaugančių kelyje dalis (proc.)

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimas

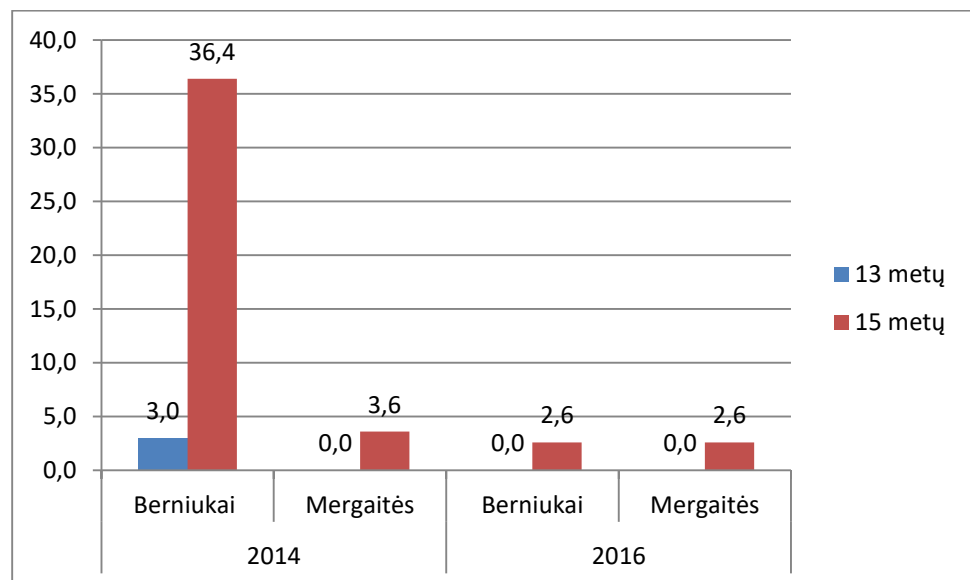
Siekiant išsiaiškinti ar mokiniai vartoja ir kaip dažnai vartoja narkotines ir psichotropines medžiagas, jiems buvo užduodami tokie klausimai: ar jie yra vartoję marihuaną ar hašišą per jų gyvenimą, per pastaruosius 12 mėnesių ir per paskutines 30 dienų. Taip pat mokinių buvo klausama ar jie yra vartoję kitų narkotinių medžiagų per jų gyvenimą, per pastaruosius 12 mėnesių ir per paskutines 30 dienų. Galimi atsakymų variantai buvo taip arba ne.

19 pav. Narkotines medžiagas per gyvenimą vartojusių mokinių dalis pagal klases (proc.)

19 pav. pavaizduota mokinių dalis pagal klases, kurie per savo gyvenimą yra bet kartą vartoję kitų narkotinių medžiagų nei marihuana ar hašišas. Kaip matome, situacija nėra džiuginanti – tik penktą klasę lankantys mokiniai jau yra vartoję narkotinių medžiagų. Vartojusių narkotines medžiagas mokinių dalis sudaro - 3,2 proc. penktos klasės berniukų, 5,8 proc. devintos klasės berniukų ir net 6,8 proc. devintos klasės mergaičių. Tuo tarpu septintokai neprisipažino vartoję jokių narkotinių medžiagų per jų gyvenimą.

Siekiant palyginti šio tyrimo duomenis su ankstesnių metų duomenimis, tarpusavyje galėjome palyginti tik 13 ir 15 metų mokinių amžiaus grupes. 2014 metais atliktame tyrimo narkotikų vartojimu buvodomėtasi tik tarp 7 ir 9 klasių mokinių, todėl toliau buvo analizuojami tik 13 ir 15 metų amžiaus mokinių atsakymai.

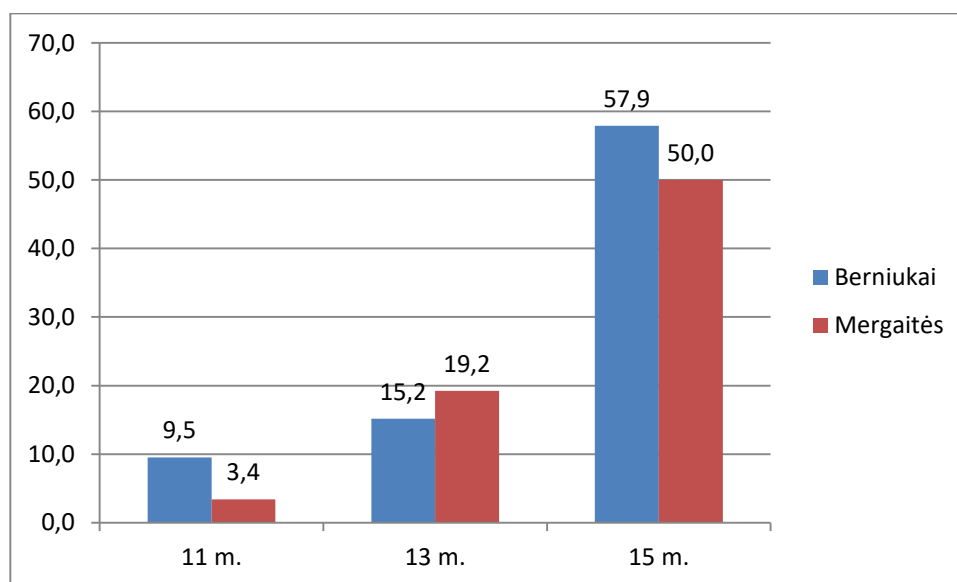

20 pav. Narkotines medžiagas per gyvenimą vartojusių mokinių dalis pagal amžiaus grupes 2014-2016 m. (proc.)

Kaip matome, 2014 metais tarp narkotines medžiagas vartojusių penkiolikmečių berniukų buvo nustatyta ypatingai didelė problema. Tuo metu buvo pats didžiausias narkotines medžiagas vartojusių paauglių procentas tarp visų šalių savivaldybių. Per pastaruosius kelis metus šis procentas sumažėjo 33,8 procentiniais vienetais (20 pav.). Sumažėjo ir trylikos metų amžiaus berniukų vartojusių narkotines medžiagas bent kartą per jų gyvenimą, bei penkiolikos metų amžiaus mergaičių.

Alkoholio vartojimas

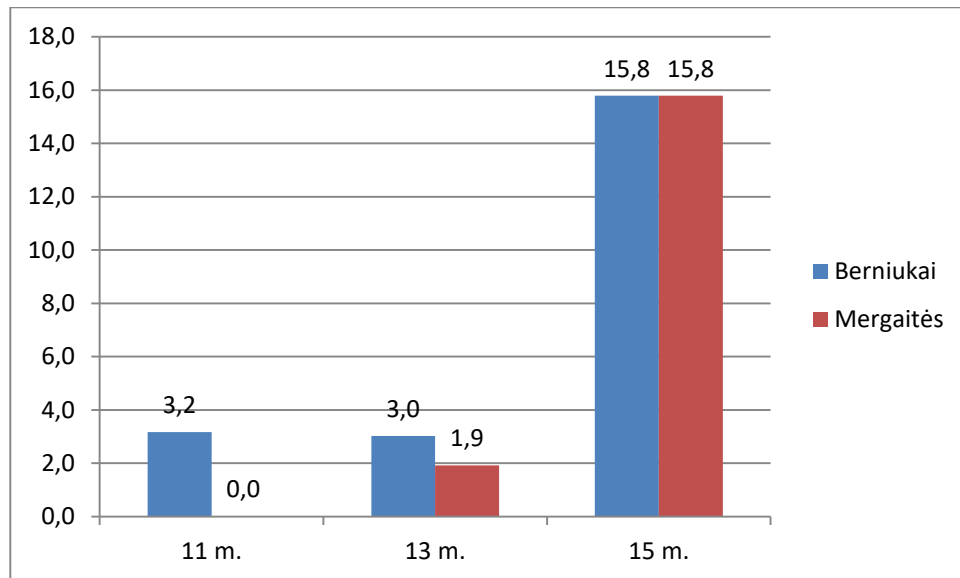
Paaugliams augant nuo 11 iki 15 metų, jie vis dažniau "eksperimentuoja" alkoholiniais gėrimais. Tarp vienuolikmečių tokie atvejai dar nėra dažni. Tačiau daugiau nei pusė penkiolikmečių Kaišiadorių r. (57,9 proc. berniukų ir 50,0 proc. mergaičių) mokinių teigė, kad jau yra ragavę alkoholinių gėrimų (21 pav.). Tačiau lyginant gautus duomenis su 2014 metų duomenimis pastebima, kad alkoholinių gėrimų per gyvenimą vartojusių mokinių skaičius gerokai sumažėjo. Tuomet alkoholinius gėrimus vartojo: 11 metų amžiaus grupėje - 48,0 proc. berniukų ir 11,1 proc. mergaičių; 13 metų amžiaus grupėje – 60,0 proc. berniukų ir 57,7 proc. mergaičių; 15 metų amžiaus grupėje - 77,8 proc. berniukų ir 70,4 proc. mergaičių.

21 pav. Kaišiadorių r. mokinių dalis, kurie prisipažino nors kartą gyvenime gėrę alkoholinių gėrimų, dalis (proc.) pagal lytį ir amžių

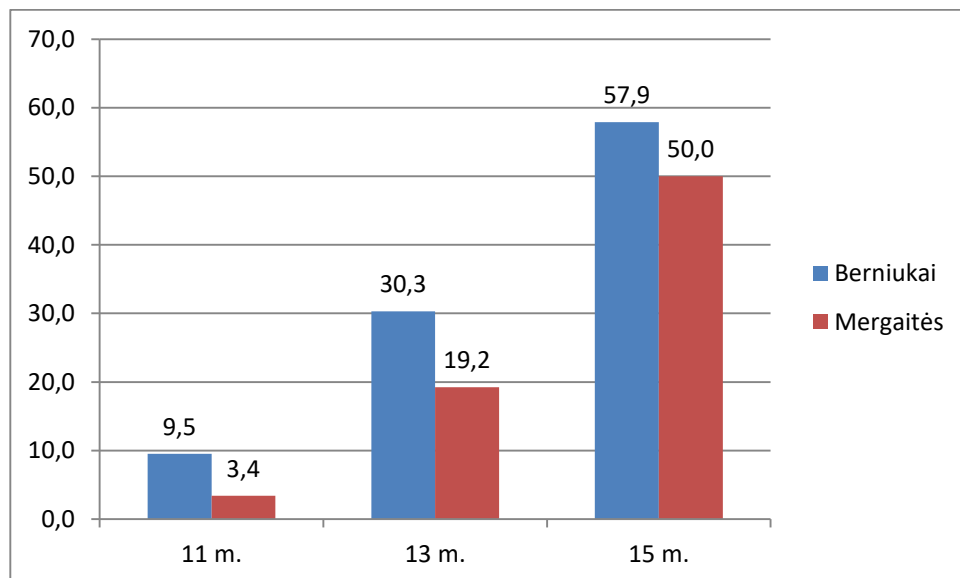
Nemaža dalis vartojusiųjų alkoholinius gėrimus penkiolikmečių paauglių prisipažino, kad gėrė alkoholinių gėrimų per pastarąsias 30 dienų (22 pav.). Tarp vienuolikmečių toks vartojimas nėra dažnas, tačiau vyresnėse amžiaus grupėse ši tendencija didėja.

Lyginant šiuos duomenis su praėjusių metų duomenimis, pastebima, kad mokinių dalis vartojusių alkoholinius gėrimus per paskutines 30 dienų, nuo 2014 metų sumažėjo daugiau nei perpus. 2014 metais mokinių buvo 26,1 proc. berniukų ir 3,7 proc. mergaičių vienuolikmečių amžiaus grupėje, 18,2 proc. berniukų ir 11,5 proc. mergaičių trylikmečių amžiaus grupėje bei 50,0 proc. berniukų ir 25,0 proc. mergaičių penkiolikmečių amžiaus grupėje.

22 pav. Kaišiadorių r. mokinių dalis, kurie prisipažino gėrę alkoholinių gėrimų per pastarąsias 30 dienų, dalis (proc.) pagal lytį ir amžių

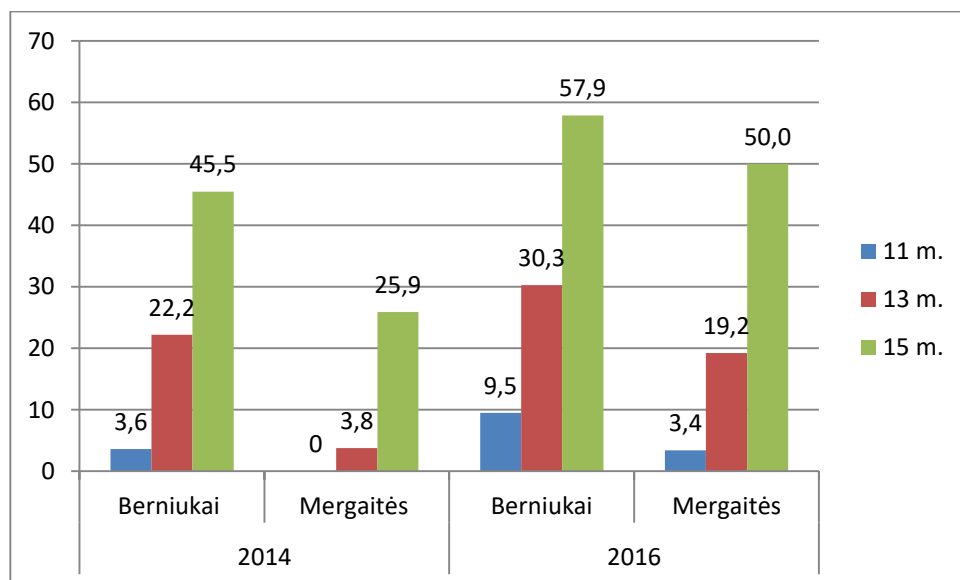
Paauglystės laikotarpiu dėsninga, jog svaiginimasis alkoholiniais gėrimais, kaip ir kiti žalingi įpročiai, sparčiai dažnėja su amžiumi. Kaišiadorių r. mokyklose tarp 11 metų paauglių, patyrusių per savo gyvenimą apsvaigimą nuo alkoholio, buvo vos keletas atvejų, tačiau tarp penkiolikmečių tokių asmenų jau buvo 57,9 proc. berniukų (23 pav.). Pastebima, kad augdamos mergaitės, kaip ir berniukai, vis dažniau svaiginasi alkoholiniais gėrimais.

23 pav. Kaišiadorių r. mokinių dalis, kurie prisipažino buvę apsvaigę nuo alkoholio per savo gyvenimą, dalis (proc.) pagal lytį ir amžių

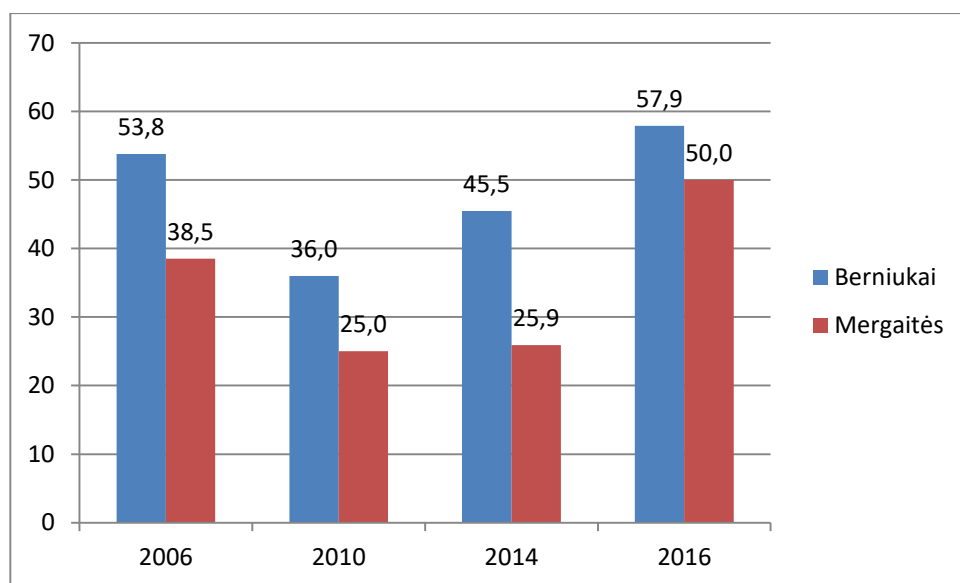
Atsižvelgiant į tai kiek mokinių prisipažino išgėrę alkoholio tiek daug, kad jautėsi apsvaigę, ir palyginus gautus duomenis su praėjusių metų duomenimis, galime teigti, kad vis didesnė mokinių

dalį svaiginasi alkoholiniais gėrimais. Nuo 2014 metų apsvaigusių nuo alkoholio padaugėjo visuose amžiaus grupėse (24 pav.). Individualus pokytis pastebimas mergaičių tarpe 13 ir 15 metų amžiaus grupėse, atitinkamai 15,4 ir 24,1 procentiniais vienetais.

24 pav. Kaišiadorių r. mokinių dalis, kurie prisipažino buvę apsvaigę nuo alkoholio per savo gyvenimą, dalis (proc.) pagal lytį ir amžių 2014 – 2016 metais

Vertinant kaip kito apsvaigusių nuo alkoholinių gėrimų mokinių skaičius per pastaruosius dešimt metų matome, kad iki 2010 metų buvo pastebimas mažėjantis alkoholiu besisvaiginančių mokinių skaičius (25 pav.).

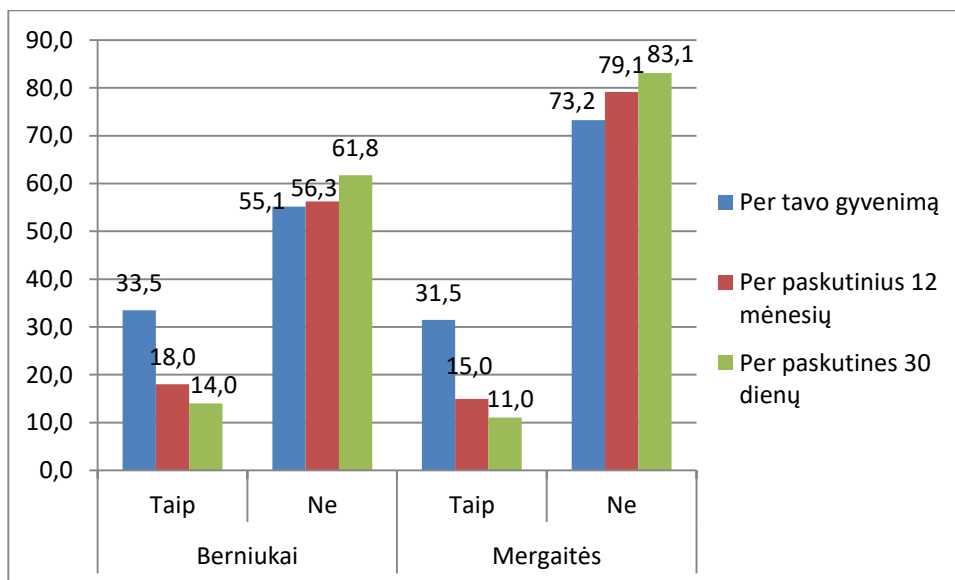

25 pav. Penkiolikmečių berniukų ir mergaičių, kurie prisipažino buvę apsvaigę nuo alkoholio per savo gyvenimą, dalies pokytis (proc.) 2014 – 2016 metais

Nuo 2010 metų besisvaiginančių mokinių skaičius vėl pradėjo didėti – berniukų tarpe dadidėjo 21,9 procentiniais vienetais, mergaičių tarpe – 25,0 procentiniais vienetais. Remiantis tyrimo duomenimis galime pastebėti, kad itin daugėja alkoholiu besisvaiginančių mergaičių.

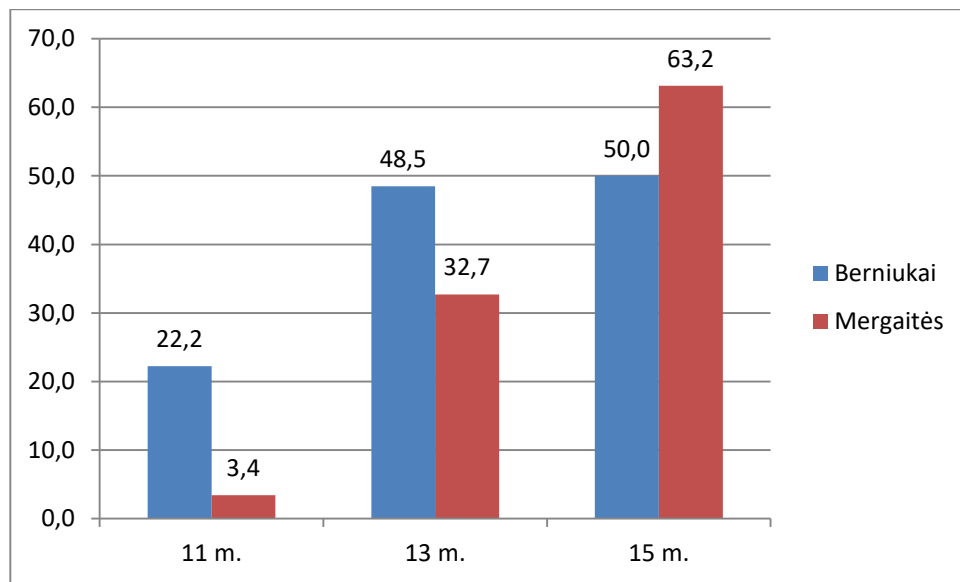
Rūkymas

Rūkymas yra laikomas viena iš labiausiai paplitusių priklausomybių pasaulyje. Siekiant išsiaiškinti rūkymo paplitimą Kaišiadorių r. mokinių tarpe tiriamųjų buvo prašoma atsakyti, ar yra kada nors rūkę per visą savo gyvenimą, per paskutinius 12 mėnesių ir per paskutines 30 dienų. 26 paveiksle pateiktas, rūkymo paplitimas Kaišiadorių r. mokinių tarpe priklauso nuo lyties. Kaip matyti rūkymo paplitimas tarp lyčių yra panašus – per paskutines 30 dienų rūkė 14 proc. berniukų ir 11 proc. mergaičių. Nors vieną kartą per visą savo gyvenimą rūkė 33,5 proc. berniukų ir 31,5 proc. mergaičių. Žinant, kad 2014 metais nors kartą per savo gyvenimą buvo rūkę 45,6 proc. berniukų ir 29,3 proc. mergaičių, galime teigti kad rūkančių mokinių Kaišiadorių r. mažėja.

26 pav. Rūkymo paplitimas mokinių tarpe priklausomai nuo lyties

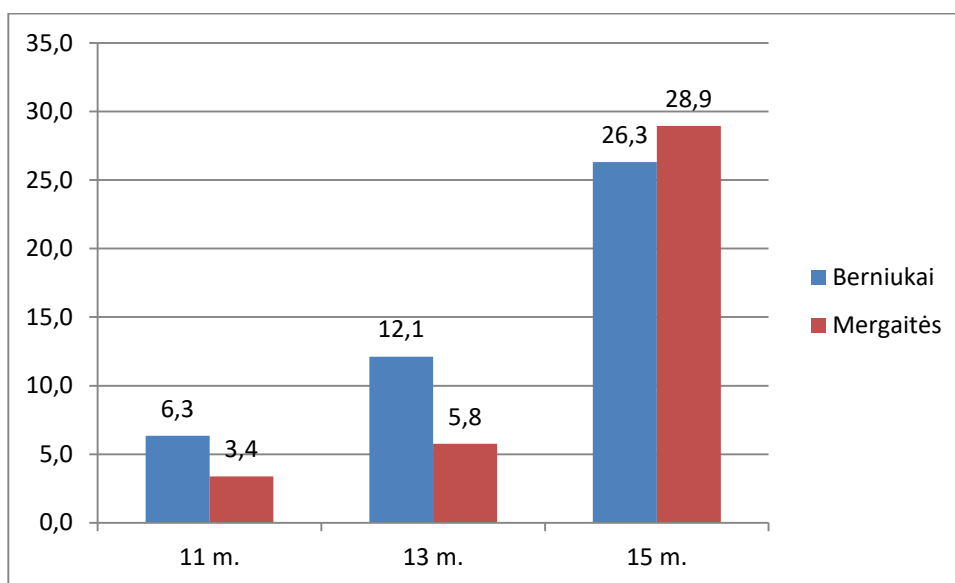
Manoma, kad ankstyva rūkymo pradžia ir amžius, kada surūkoma pirmoji cigaretė, yra reikšmingas veiksnys, susijęs su paauglių rūkymo įpročio formavimusi, todėl neramu, kad net kas trečias berniukas ir mergaitė Kaišiadorių r. jau yra rūkę. Iš 27 paveikslepateikiamų duomenų matyti, kad tarp skirtingų amžiaus grupių rūkymo įprotis sparčiai plinta. Tarp 11 metų amžiaus grupės mokinių šis reiškinys pasireiškia tarp kas penkto berniuko, tarp 13 metų amžiaus jau beveik tarp kas antro berniuko, o 15 metų amžiaus grupėje daugiauneipusėvisų berniukų jau buvūrūkę. Ta patitendencijai šiekair tarp mergaičių, tik dar pastebimairtai, kad bent kartą gyvenime rūkusių mergaičių skaičius didėja, ir 15 metų amžiaus grupėje yra didesnis nei to paties amžiaus berniukų.

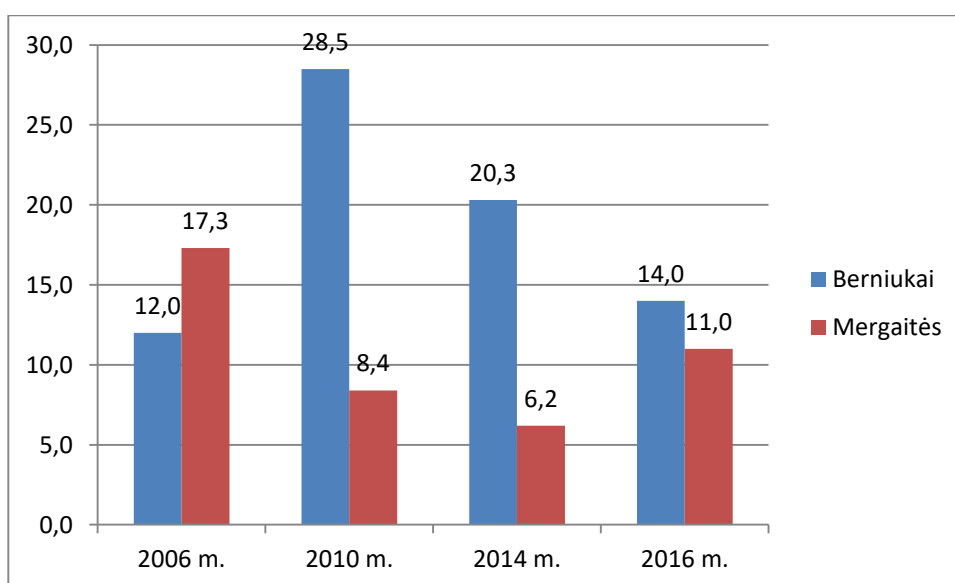
27 pav. Bent kartą per gyvenimą rūkusių mokinių dalis priklausomai nuo lyties ir amžiaus (proc.) 2016 m.

Lyginant šiuos duomenis su 2014 metų duomenimis pastebima, kad bent kartą gyvenime rūkusių berniukų visose amžiaus grupėse mažėja, o mergaičių – daugėja. 2014 metais nors kartą rūkusių vienuolikmečių amžiaus grupėje buvo 29,9 proc. berniukų ir 3,6 proc. mergaičių, trylikmečių amžiaus grupėje – 59,4 proc. berniukų ir 30,8 proc. mergaičių, o penkiolikmečių amžiaus grupėje – 77,8 proc. berniukų ir 53,6 proc. mergaičių.

Išapklaustųjų, kurie prisipažino, kadrūko net 20,9 proc. mokinių teigė rūkę per paskutines 30 dienų. Atidžiau išanalizavus rūkusių per paskutines 30 dienų mokinių dalį, priklausomai nuo mokinių amžiais ir lyties, matyti, kad skirtinguose amžiaus tarpsniuose rūkymo įprotis sparčiai plinta. Tarp 11 metų paauglių stebimos vos pavienės rūkymo apraiškos, o tarp 13 metų amžiaus paauglių jos beveik dvigubai didesnės – per paskutines 30 dienų rūkė 12,1 proc. berniukų ir 5,8 proc. mergaičių. Daugiausia per pastarąjį mėnesį rūkę prisipažino 15 metų amžiaus Kaišiadorių r. mokinių – net 26,3 proc. berniukų ir 28,9 proc. mergaičių (28 pav.).

28 pav. Per paskutines 30 dienų rūkusių mokinių dalis priklausomai nuo lyties ir amžiaus

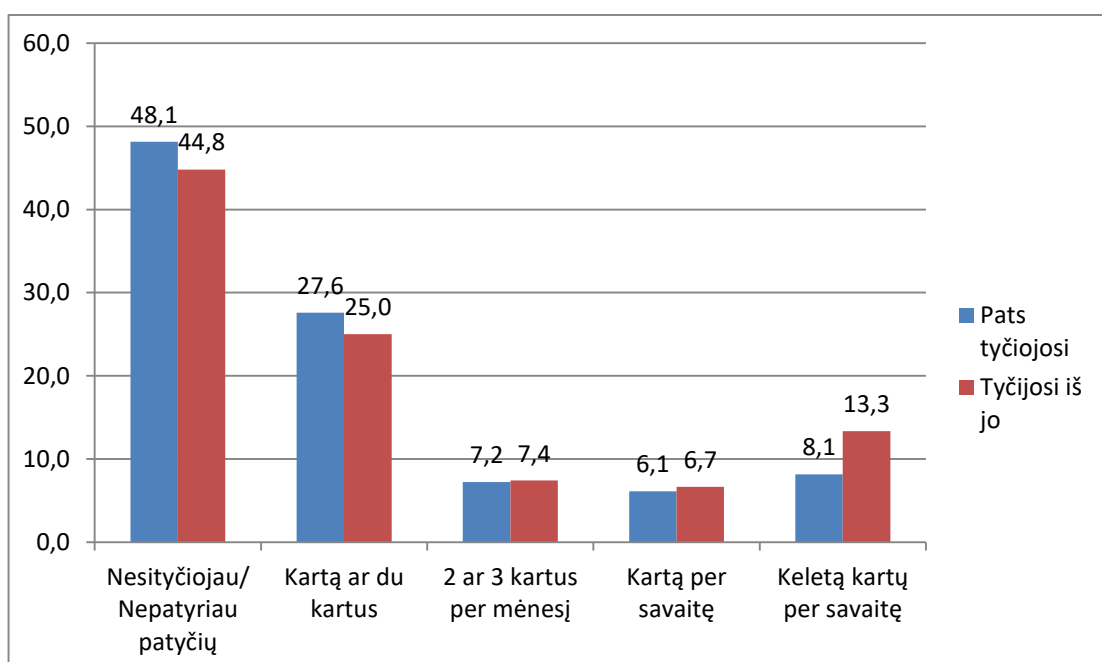

29 pav. Rūkymo paplitimo pokyčiai tarp skirtingos lyties ir amžiaus Kaišiadorių r. mokinių (proc.) 2006-2016 m.

Vertinant rūkymo paplitimo pokyčius per pastaruosius dešimt metų galima pastebėti, kad rūkymo paplitimas berniukų tarpe mažėja (29 pav.). Nuo 2010 metų jis sumažėjo 14,5 procentiniais vienetais. Mergaičių tarpe šie rezultatai nėra tokie žiuginantys – nuo 2006 metų mažėjęs rūkymo paplitimas vėl pradėjo didėti 2016 metais.

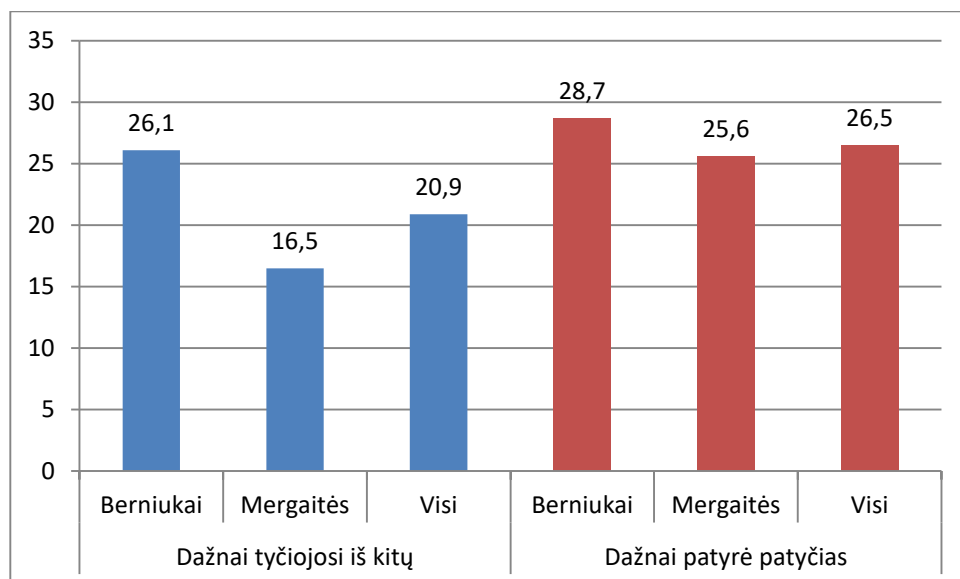
Patyčios

Vykdamas tyrimą Kaišiadorių r. mokyklose respondentų buvo klausiami ar dažnai jie tyčiojasi iš kitų mokinių ir ar dažnai kiti mokiniai tyčiojasi iš jų. Apibendrinus gautus duomenis atsakymai į abu klausimus vadinti „dažnai“, jei patyčių atvejai pasitaikydavo ne rečiau, kaip 2 ar 3 kartus per mėnesį. 30 paveiksle pateiktas bendras patyčių apraiškų pasiskirstymas tarp Kaišiadorių r. mokinių. Matyti, kad patyčias patiria ir iš kitų tyčiojasi beveik kas antras mokinys. Dažniausiai patyčios patiriamos kartą ar du kartus per paskutinius du mėnesius.

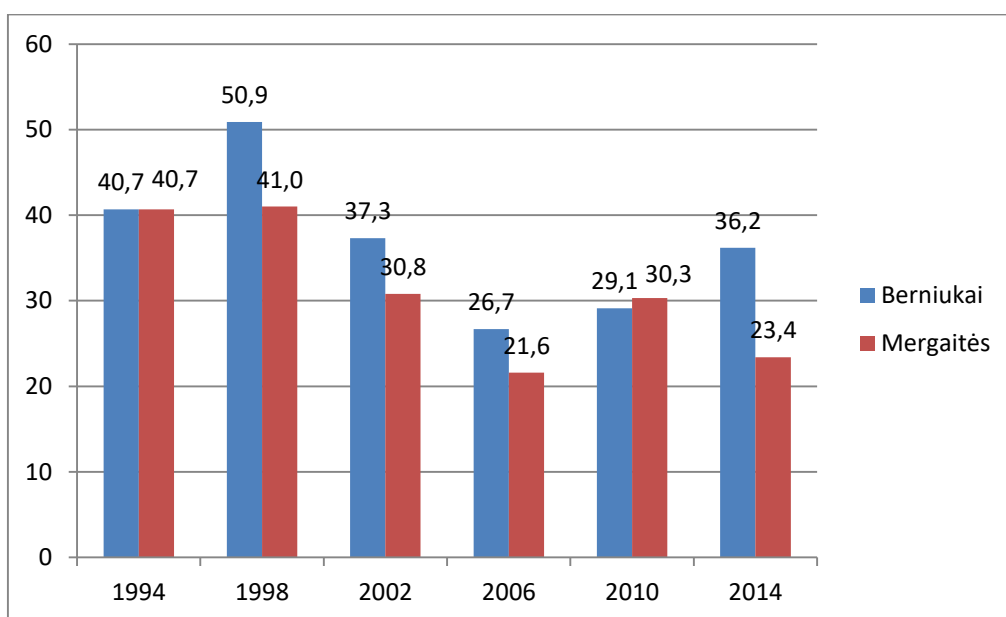
30 pav. Mokinių patiriančių patyčias ir besityčiojančių iš kitų mokinių dalis, per pastaruosius du mėnesius (proc.)

Vertinant dažnai patyčias patyrusių ir iš kitų dažnai besityčiojančių mokinių paplitimą pagal lytį matome, kad berniukai labiau nei mergaitės yra linkę tyčiotis iš kitų, tačiau jie taip pat dažniau nei mergaitės patiria patyčias (31 pav.) Kaišiadorių r. mokyklose iš kitų mokinių tyčiojasi kas penktas mokinys. Tuo tarpu patyčias dažnai patiria kas ketvirtas mokinys.

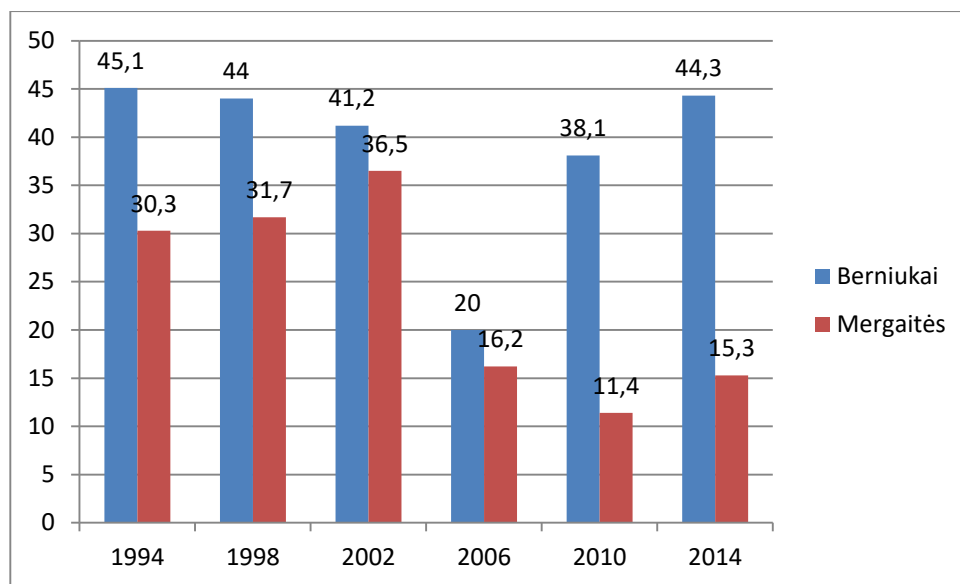
31 pav. Dažnai patyčias patyrusių ir iš kitų besityčiojančių mokinių paplitimas (proc.)

Lyginant gautus šio tyrimo duomenis su visos Lietuvos ankstesnių metų duomenimis matyti, kad dažnai patyčias patiriančių mokinių skaičius Kaišiadorių r. 2016 metais buvo kiek mažesnis nei Lietuvos vidurkis 2014 metais (32 pav.). Kaišiadorių r. buvo nustatytama žesnė tiek patyčias patiriančių berniukų, tiek patyčias patiriančių mergaičių dalis, lyginant su visos šalies mokiniais.

32 pav. Dažnai patyrusių patyčias mokinių dalies (proc.) pokyčiai 1994 – 2014 m. Lietuvoje

Vertinant dažnai iš kitų mokinių besityčiojančių mokinių skaičių su Lietuvos vidurkiu matome, kad nuo 2014 metų besityčiojančių mokinių dalis sumažėjo beveik dešimčia procentinių vienetų (33 pav.).

33 pav. Mokinių, kurie dažnai tyčiojosi iš kitų mokinių, dalies (proc.) pokyčiai 1994 – 2014 m. Lietuvoje